

УДК: 311.21:616.71-007.23

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ЗАХВОРЮВАНOSTI НАСЕЛЕННЯ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП НА ОСТЕОАРТРОЗ В УКРАЇНІ

Назаркіна В.М., Лебедин А.М.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Захворювання опорно-рухового апарату (ОРА) є однією з причин непрацездатності та інвалідності населення, які викликають погіршення якості життя і спричиняють значні фінансові витрати на лікування. Сьогодні широко обговорюється і використовується термін «якість життя» (ЯЖ) як реальна можливість кількісно і якісно оцінити функціональні резерви хворого в його повсякденному житті, встановити здатність пацієнта адаптуватись до проявів хвороби, оцінити ефективність проведеного лікування. Поняття ЯЖ лежить в основі розуміння хвороби.

Захворювання ОРА вражають осіб всіх вікових груп в усіх регіонах світу. У 2017 році вони були провідною причиною інвалідності у чотирьох з шести регіонів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) (займаючи друге місце в Регіоні Східного Середземномор'я і третє місце в Африканському регіоні). Хоча поширеність захворювань ОРА збільшується з віком, ними страждають і молодші люди, нерідко в роки найбільшої економічної активності.

Захворювання суглобів одна з найпоширеніших патологій ОРА. Запальні захворювання небезпечні тим, що можуть перейти в незворотний процес і привести до інвалідності, до повної або часткової втрати працездатності, а також сприяють розвитку супутніх захворювань. З усіх захворювань ОРА остеоартроз (ОА) згідно з міжнародною статистичною класифікацією хвороб і проблем здоров'я 10-го перегляду (M15-M19 по МКБ-10) одне з найпоширеніших дегенеративно-дистрофічних захворювань і представляє найбільш складну соціально-економічну та медичну проблему

За даними ВООЗ на ОА страждає близько 4% населення Землі, в 10% випадків саме це захворювання є причиною інвалідності. Ураженість дорослого населення працездатного віку з 2008 року зростала щорічно в середньому на 4,3% з 80,8 до 91,2%, у населення старше працездатного віку відзначалося зростання на 1,9% з 157,6 до 166,8 %.

Згідно МКБ-10 терміни «остеоартроз», «артроз», «остеоартрит» є синонімами і відрізняються тільки по локальним класифікаціям в залежності від країни, де застосовуються. В Україні найчастіше використовують термін «остеоартроз», в країнах Європи і США «остеоартрит». ОА займає перше місце серед захворювань ревматичного профілю (60-80%) і має тенденцію до зростання серед молоді. За даними ВООЗ, ОА колінних суглобів входить в число п'яти основних причин непрацездатності у жінок і в десятку у чоловіків. ОА є однією з основних причин передчасної втрати працездатності та інвалідності, поступаючись в цьому відношенні тільки ішемічної хвороби серця (ІХС).

Згідно з даними офіційної статистики в 2017 році вперше зареєстровано 26614512 випадків захворювань, з них 4,65% захворювання кістково-м'язової системи (КМС) і сполучної тканини, що склало 2878 випадків на 100 тис. населення.

В Україні ОА є найпоширенішим захворюванням КМС. Згідно з даними офіційної статистики на сьогоднішній день поширеність ОА в Україні становить 2200,6 випадків на 100 тис. населення. Поширеність ОА в популяції (6,43%) збільшується з віком і досягає максимальних величин (13,9%) в осіб старше 45 років. Захворюваність серед чоловіків і жінок працездатного та пенсійного віку також варіює. У чоловіків на 32% менше (423,1), ніж у жінок (558,8). У осіб працездатного віку в 2,7 рази менше (338,9), ніж у пенсіонерів (931,1).

За даними Інституту стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України в 2016 році, частка переломів кісток серед усіх травматичних уражень становила 86,4%, що дорівнює 3,5 тис. хворих на 100 тис. населення. Кількість пацієнтів, які втрачають працездатність досягло 1,58 млн. чоловік (або 3,6% від всього населення України). Більшу частину переломів провокують захворювання КМС. Проведений аналіз переломів у дорослих пацієнтів у віці від 18 до 75 років (з них найбільш численну групу (40%) склали пацієнти у віці від 40 до 59 років) показав, що в переважній більшості (51,31%) травми отримані в побутових умовах, на другому місці по частоті стоїть вулична травма (29,98%), а в результаті дорожньо-транспортної пригоди (ДТП) травму отримали 10,18% пацієнтів. Найбільш частою локалізацією переломів були різні сегменти верхніх і нижніх кінцівок (41,1 і 54,0% відповідно), а поєднана травма була відзначена в 15,9% випадків. Найбільш частими переломами верхніх кінцівок є переломи плечової кістки (23,1%), при цьому для переломів зазначених локалізацій характерною була найбільша частота у пацієнтів старше 60 років, що може бути зниженням міцності кісткової тканини у хворих даної вікової групи.

За даними досліджень National Institute for Health and Care Excellence (NICE), серед населення в Україні остеопорозом (ОП) страждає 2,5 млн. жінок і 900 тис. чоловіків. 50% пацієнтів в результаті захворювання стають інвалідами, 20% помирають. Одним з найбільш серйозних ускладнень ОП є переломи. Втрата кісткової маси залежить від статі: у жінок зі швидкістю 0,75-2,4% в рік, а у чоловіків 0,4-1,2%. При цьому цей процес у жінок починається у віці 35 років, у чоловіків після 50 років. Поширеність ОП серед жінок після менопаузи складає 14% у віці 50-59 років, 22% в 60-69 років, 39% в 70-79 років і 70% в 80 і більше років. Таким чином, близько 80% пацієнтів з ОП, складають жінки, а у людей старше 50 років, в одному випадку з двох жінок і у одного з восьми чоловіків є висока ймовірність розвитку переломів.

З урахуванням прогнозованого зростання тривалості життя в найближчі роки буде спостерігатися зростання випадків остеопоротичних переломів. Так, до 2035 року у чоловіків число випадків переломів проксимального відділу стегнової кістки прогнозується вирости на 36%, у жінок на 43%.